

Nr 957

Av herr Jönsson i Ingemarsgården m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 115, angående ändrade grunder för den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen.

År 1960 tillsattes en utredning med uppgift att företa en översyn av arbetslöshetsförsäkringen. Departementschefen framhöll i utredningsdirektiven, att det, trots den betydande omfattning, som arbetslöshetsförsäkringen nått, fortfarande finns grupper med inte ringa arbetslöshetsrisk, som står utanför försäkringen. Utredningen borde enligt departementschefen överväga »i vad mån särskilda åtgärder kan vara erforderliga för att även dessa grupper skall omfattas av försäkringen». Utredningen kom till den uppfattningen, att ett visst begränsat behov av en arbetslöshetsförsäkring finns bland dem som står utanför denna. En allmän frivillig arbetslöshetskassa för grupper inom yrken, där försäkringsmöjligheter saknas, skulle därför i och för sig kunna fylla en uppgift. Av flera skäl avvisade utredningen dock denna tanke och påpekade i stället, att en obligatorisk försäkring torde vara den enda utvägen att ge alla arbetstagare försäkringsmöjlighet. På grund av de snäva direktiven ansåg arbetslöshetsförsäkringsutredningen sig ej kunna undersöka detta alternativ. Ledamoten av utredningen herr Fälldin anförde att en obligatorisk försäkring skulle ge dem som står utanför den nuvarande försäkringen ett automatiskt försäkringsskydd. I en reservation skisserade han en konstruktion av en allmän försäkring med en allmän grundförsäkring och en frivillig påbyggnadsförsäkring. Då frågan om en allmän arbetslöshetsförsäkring inte låg inom utredningens uppdrag, föreslog han, att den skyndsamt skulle utredas i annat sammanhang.

I proposition nr 115 angående ändrade grunder för den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen återges remissyttranden över utredningens betänkande. Åtskilliga remissinstanser beklagar, att utredningen ej kunnat utföra en granskning av för- och nackdelar med en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Bland andra remissorgan uttalar sig Svenska arbetsgivareföreningen och arbetsmarknadsstyrelsen för att en förutsättningslös utredning om en allmän arbetslöshetsförsäkring bör komma till stånd.

Departementschefen vill inte i nuläget föranstalta om en ny utredning trots att han erkänner sig medveten om de brister i försäkringsskyddet, som ligger till grund för önskemålen om en utredning rörande en allmän arbetslöshetsförsäkring.

Genom att sammankoppla den allmänna arbetslöshetsförsäkringen med den allmänna arbetsmarknadspolitiken menar departementschefen sig finna skäl att avvakta resultaten av de allmänna arbetsmarknadspolitiska åtgärder, som kan komma att bli aktuella inom den närmaste framtiden. Det är riktigt, att det ofta föreligger ett samband mellan dessa båda områden. Åtgärder, som sätts in inom den ena sektorn, kan få återverkningar inom den andra och omvänt. Sambandet är dock inte absolut. Det torde sålunda vara orealistiskt att räkna med att det finns allmänna arbetsmarknadspolitiska åtgärder, som helt skulle undanröja svagheterna i den nuvarande arbetslöshetsförsäkringen — och detta oberoende av om departementschefens i proposition nr 115 föreslagna ändringar vinner riksdagens bifall eller ej.

Det är svårt att göra en noggrann värdering av ett system med en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring på grundval av det sakmaterial som för närvarande är tillgängligt. Detta gäller i synnerhet som ramen — en allmän arbetslöshetsförsäkring — är mycket vid och tillåter i väsentliga avseenden skiljaktiga konstruktioner. För att möjliggöra en jämförande bedömning av å ena sidan en frivillig och å den andra en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring krävs mer sakmaterial. Vi är inte övertygade av departementschefens argumentation mot ett snart tillsättande av en förutsättningslös utredning med uppdrag att bl. a. behandla frågan om en allmän arbetslöshetsförsäkring.

I propositionen redovisas material som visar, att skillnaden mellan de avgifter, som erläggs av medlemmar i arbetslöshetskassorna, är mycket stora. Den högsta genomsnittliga avgiften per daghjälpkrona och vecka — 0: 21 kr. — uttogs enligt siffror från 1962 av vissa transportarbetare och den lägsta — 0: 01 kr. — uttogs av vissa industrijänstemän. Genomsnittet låg på 0: 06 kr. Skillnaderna bottnar väsentligen i olika arbetslöshetsrisk för medlemmar i olika kassor. I avsikt att åstadkomma en avgiftsutjämnning mellan olika kassor föreslog utredningen ett tillägg till grundstatsbidraget. Överstiger antalet ersättningsdagar i en kassa under ett visst försäkringsår det genomsnittliga antalet ersättningsdagar per medlem och år under den senast förflutna tioårsperioden med minst 75 % men inte 100 %, skall grundstatsbidraget ökas med 10 %. Överskrids genomsnittet med minst 100 % föreslås grundstatsbidraget öka med 25 %. Departementschefen accepterar både tanken på och utformningen av detta tilläggsbidrag. Efter prövning *in casu* skall också enligt departementschefen särskilt stöd kunna utgå till speciellt hårt belastade kassor.

Herr Fälldin reserverade sig i utredningen till förmån för en längre gående avgiftsutjämnning. Han konstaterade, att medlemmar av den sämst ställda kassan enligt utredningens förslag skulle få erlägga en egenavgift som vore upp till tio gånger större än avgiften i de bästa kassorna och föreslog i syfte att reducera skillnaderna i egenavgifterna tilläggsbidrag överstigande 25 % av grundstatsbidraget, i de fall då genomsnittet över-

skrids med mer än 100 %. I reservationen påpekas också att fall kan tänkas, där enligt ovan angivna regler statsbidraget blir större än utfallande försäkringsförmån. En spärregel skulle dock kunna omöjliggöra sådana icke önskade konsekvenser. Herr Fälldin utformade inte i detalj sin idé, och skissen innehåller inga uppgifter om med vilka procentsatser tilläggsbeloppen skulle utgå i olika fall.

De flesta remissorganen som uttalat sig i fråga om avgiftsutjämning, t. ex. socialstyrelsen, Försäkringskassaförbundet och socialnämnden i Stockholm tillstyrker en mer ingripande sådan. Landsorganisationen biträder dessutom herr Fälldins reservation. Som ovan angivits vill dock departementschefen inte frångå utredningens förslag härvidlag, i annat hänseende än tillskapande av möjlighet att efter diskretionär prövning bevilja särskilt stöd.

Vi anser, att reservanten i utredningen och remissorganen förebringat material, som klart visar angelägenheten av att minska skillnaden mellan olika kassor beträffande egenavgifterna. Kravet på solidaritet mellan grupper med olika arbetslöshetsrisker tillgodoses icke av förslaget.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställer vi,

att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 115 måtte

1. anhålla om en förutsättningslös utredning angående en allmän arbetslöshetsförsäkring,

2. anhålla om förslag till nästa års riksdag om höjning, utöver vad i proposition nr 115 föreslagits, av tillägget till grundstatsbidraget i syfte att åstadkomma en längre gående utjämning av egenbidraget till olika frivilliga arbetslöshetskassor.

Stockholm den 17 april 1964

Elias Jönsson

i Ingermarsgården

Brita Elmén

Mac P. Hamrin

i Kalmar